

Hoger onderwijs in tijden van massificatie: de werkvloer van docenten trekt aan de alarmbel: meer kwaliteit, minder kwantiteit is nodig.

2013 /12
02 | 10 | 2013

MENSEN

WELVAART

BESCHERMING

Bij het begin van het academiejaar staat denktank Itinera stil bij de evolutie van het hoger onderwijs. Itinera organiseerde een bevraging bij het docentenkorps: 5000 academici, 1300 respondenten. De bevindingen van de werkvloer van de universiteiten en hogescholen leveren zorgwekkende vaststellingen op. Docenten stellen vast dat vermarkting en bureaucratisering het hoger onderwijs domineren. Geformaliseerde publicatiedruk verdringt de kwaliteit. Proffen en docenten worden instrumenten voor het genereren van budget. Het niveau van de studenten is voor een deel problematisch en de kwaliteit van de afgeleverde diploma's staat onder druk. Itinera pleit voor structurele maatregelen die opnieuw de kwaliteit centraal stelt in de missie van het hoger onderwijs.

Vermarkting en bureaucrativering domineren

77% geeft aan dat hun universiteit een toenemende bureaucrativering en standaardisering van het academische beroep kent. 70% vindt dat het vergroten van het loutere marktaandeel voor zijn of haar universiteit/faculteit steeds belangrijker wordt. De overheersende drive van de universitaire organisatie wordt ervaren als één van schaal en omvang, eerder dan van excellentie, gedreven door steeds meer regels en centralistische sturing.

To publish is to perish: kwantiteit verdringt kwaliteit

88% bevestigt dat de evaluatie van de professoren/docenten en de gedeeltelijke financiering van universiteiten op basis van publicaties aanleiding geeft tot een opbod in kwantiteit, terwijl er minder tijd en ruimte overblijft voor echt vernieuwend onderzoek. Dit is een onrustwekkende vaststelling. Wat maatschappelijk en economisch telt, is het vermogen van onze universiteiten tot baanbrekende innovaties. Dat vermogen lijdt onder de geformaliseerde publicatiedruk.

Proffen moeten geld opbrengen

93% geeft aan dat professoren onder toenemende druk staan om zelf middelen te generen, bijvoorbeeld door meer doctoraten te begeleiden of door meer projecten met externe financiering binnen te halen. Dit is een zeer bedenkelijke evolutie. Ze illustreert een onder-financiering van de universiteiten. Ze bewijst een scheefftrekking van de taken in de organisatie van onze universiteiten en hogescholen. Proffen/docenten worden instrumenten voor het generen en beheren van budget, terwijl ze vooral vrij academisch moeten kunnen werken met beschikbaar budget.

Te veel doctoraten: nivellering en verspilling

57% van de Vlaamse academici stelt dat de kwaliteit van de doctoraten daalt onder de publicatiedruk. Dit cijfer is 64% bij de groep bio-medische wetenschappen (geneeskunde, farmacie, dierengeneeskunde, etc.). Twee-derden van alle Belgische academici boven de 35 jaar – zij die het beste kunnen vergelijken met vroeger – oordeelt dat de gemiddelde kwaliteit van doctoraten daalt.

Bovendien groeit het aantal afgeleverde doctoraten veel sneller dan het aantal beschikbare docentenposities. Er is enorme talentverspilling: jonge doctorandi in bezigheidstherapie met projecten of gewoon op de arbeidsmarkt, waar ze hun onderzoek niet afdoende benutten.

Universitair onderwijs voor iedereen? Noodkreet voor meer kwaliteit en oriëntatie

74% van de regelmatig lesgevende academici in België stelt vast dat de kwaliteit van de instroom van studenten, gemeten aan de basisvaardigheden die nodig zijn voor de academische opleiding waarin men doceert, er op achteruit gaat. Dit is een ijzingwekkende vaststelling over het reële niveau van de instromende studenten in onze universiteiten.

Waarde van het universitair diploma

2/3 van alle docenten aan de Belgische universiteiten oordeelt dat minstens 1 op de 5 studenten die effectief afstuderen aan de academische opleiding waarin ze doceren hun diploma niet verdient. In Vlaanderen maakt 72% zich zorgen over de hoge graad van flexibilisering van de studieprogramma's. Die zorgt ervoor dat het steeds gemakkelijker wordt een universitair diploma te kunnen behalen. De klemtoon op slaagcijfers heeft ook invloed op het quoteringsgedrag van de docenten: meer dan 1 op 4 geeft toe studenten die in de zone van 9/20 eindigen eerder op 10/20 te doen landen, om de slaagcijfers hoog genoeg te houden en/of examenbetwistingen te vermijden.

Structurele hervorming nodig

De percentages spreken boekdelen. Er is een heel grote eensgezindheid: in onderwijs, onderzoek, projecten en doctoraten is de slinger te veel richting kwantiteit doorgeslagen, ten koste van de intrinsieke kwaliteit die het vrij academisch werk traditioneel kenmerkt. Daarover hebben politieke overheden en universitaire besturen een saus van standaardisering, nivellering en bureaucrativering gegoten, waarin het academisch personeel meer en meer degradeert tot een instrument voor massaproductie van diploma's en onderzoek.

Er moet, zowel op breed politiek niveau als op het bestuursniveau van universiteiten, faculteiten en hogescholen, fundamenteel worden nagedacht over structurele maatregelen die, zonder de waardevolle democratisering van het hoger onderwijs ter discussie te stellen, opnieuw de kwaliteit centraal stelt in de missie van de universiteiten. Het is daarbij essentieel dat meer dan vroeger ruimte wordt gelaten voor de individuele en persoonlijke expressie die altijd de grondslag en de grote waarde van de academische biotoop is geweest en die nu al te veel bedolven wordt onder uniforme normen en regels. *De toekomst van het academische beroep staat op het spel.*

Voor gedetailleerde informatie raadpleeg het rapport op www.itinerainstitute.org

Voor meer info neem contact op met **Marc De Vos** (Itinera): 0498421188